

Коефіцієнт беззбитковості (K_6) розраховується за формулою:

$$K_6 = \frac{ПЗ}{М}, \quad (8)$$

де: ПЗ – постійні витрати в цілому по підприємству, М – маржинальний прибуток по підприємству.

Представимо, що інформація в табл. 1 надана в цілому по підприємству, то в цьому випадку:

$$K_6^{пл} = \frac{7534}{(10045 \cdot 1,25)} = \frac{7534}{12556,2} = 0,6$$

$$K_6^ф = \frac{6494}{(5904 \cdot 1,7)} = \frac{6494}{10037} = 0,647$$

Тут у першу чергу, варто проаналізувати знаменник формули. З розрахунків видно, що маржинальний прибуток зменшився на 2519,2 тис.руб. ($10045 \times 1,25 - 5904 \times 1,7$).

З попереднього аналізу видно, що це відбулося за рахунок зниження обсягу реалізації на 5176,25 тис.руб., росту змінних витрат на 885,6 тис.руб. і підвищення цін дало приріст маржинальному прибутку на 3542,4 тис.руб. У підсумку зменшення маржинального прибутку на 2519,2 тис.руб.

У даному випадку, а в реальній практиці так і буває, якщо би постійні витрати залишилися хоча б на попередньому рівні, то підприємство перетворилося б у збиткове, а K_6 дорівнював би:

$$K_6^i = \frac{7534}{6494} = 1,16$$

Тобто, для досягнення беззбитковості підприємства, необхідно (при будь-яких рівних умовах) збільшити обсяг реалізації продукції на 16%.

Таким чином, методика маржинального аналізу доведена до її логічного закінчення – аналізу рівня беззбитковості підприємства.

Крім того, замість абсолютної величини «зони безпеки», яка розраховується як різниця між виручкою і беззбитковим обігом, доцільно розраховувати і аналізувати відносну величину, яку ми називаємо «запас надійності». Розраховується вона за наступними формулами:

$$Зн = 1 - ПЗ/М \quad (9);$$

або

$$Зн = 1 - Кб. \quad (10)$$

У наведених прикладах «Зн» буде дорівнювати:

$$Зн^{пл} = 1 - 0,6 = 0,4; \quad Зн^ф = 1 - 0,647 = 0,353; \quad Зн^i = 1 - 1,16 = -0,16$$

Запропонована методика маржинального аналізу прибутку і беззбитковості виробництва відрізняється простотою розрахунку, аналітичною наочністю, може застосовуватись в умовах багатонаменклатурного виробництва, досить легко піддається алгоритмізації і дозволяє змінювати вихідні дані (ціни, витрати, структуру асортимента), прогнозувати результати і на цій основі чітко реагувати на результати діяльності підприємства.

Література

1. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – ИНФА – М. 2002. – 336 с.
2. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – Минск: ООО “Новое знание”, 1999. – 688 с.

Надійшла 12.05.2009

УДК 338.583:338.43

В. М. ГОНЧАРОВ, Ю. В. КАЛЮК
Луганський національний аграрний університет

ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТНОГО ТИСКУ ЯК ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬГОСПВИРОБНИКІВ

У статті розглянуті аспекти підвищення конкурентоспроможності сільгоспвиробників за допомогою заходів, що знижують витратний тиск у процесі господарювання. Обґрунтовано доцільність створення машинно-тракторних станцій як основного фактору, що зменшує витрати невеликих сільгоспідприємств на виробництво продукції та підвищує ефективність використання техніки.

The aspects of increase of competitiveness of agricultural producers by measures which reduce expense pressure in the process of management were considered in the article. The expedience of creation of the machine-tractor stations as a basic factor which decreases expenses of small agricultural producers on the production of goods and promotes efficiency of the use of technique was grounded.

Постановка проблеми. Економічна криза призвела до нестабільності у регіонах, відображенням

якої стали зміни споживацького попиту, різке зниження об'ємів виробництва, ускладнення конкурентної боротьби, розвиток депресивності окремих галузей. Для аграрного сектору економічна криза може обернутися крахом для малих та середніх агрокомпаній, що обробляють більше ніж 35% земель. Звідси головна загроза для аграріїв – це тотальна нестача оборотних засобів по всьому ланцюгу виробництва. Неможливість вигідно кредитуватися завела виробників у глухий кут. Усі ці фактори чинять тиск на виробника. Спричинені кризою інфляційні процеси помножили витрати виробника зробивши його більш вразливими.

Єдиний шлях виживання у таких умовах є зниження витрат у процесі господарювання. Але така економія не повинна впливати на якість продукції. Звісно, використання економічних та більш ефективних технологій виробництва продукції підвищать конкурентоспроможність сільгоспвиробника. Та на наш погляд, з матеріальної точки зору, це зробити на даному етапі неможливо. Тільки скоротивши певні статі витрат товаровиробник може подолати кризові явища.

Використання послуг та створення так званих машино-тракторних станцій допомогла б знизити витратний тиск і позбавити фермера зайвої «економічної ваги».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблем теорії і практики конкуренції, конкурентоспроможності і конкурентних переваг присвячені праці багатьох зарубіжних і вітчизняних учених. Значний внесок до розвитку теорії конкуренції внесли такі учені-економісти, як Дж. Кейнс, М. Портер, Д. Рікардо, А. Сміт, Ф.А. Хайек, Й. Шумпетер, та ін. Особливе місце в теорії конкуренції займають дослідження американського ученого М. Портера – всесвітньо відомого фахівця в області конкурентних переваг сучасних економічних систем.

Регіональні аспекти досліджуваної проблеми висвітлені в роботах В.Г. Ткаченко, П.Т. Саблука, В.І. Богачова, В.М. Гончарова, Г.Л. Азоєва, І. Ліпсица, О.І. Малікової, Ю.Б. Рубіна, Р.А. Фатхутдінова, В.В. Шустова, А.Ю. Юданова та ін.

Формулювання цілей статті. Пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності сільгоспвиробників за допомогою заходів, що знижують витратний тиск у процесі господарювання. На основі цього обґрунтувати доцільність створення машино-тракторних станцій як основного фактору, що зменшує витрати невеликих сільгоспідприємств на виробництво продукції та підвищує ефективність використання техніки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема забезпечення сталого рівня конкурентоспроможності уже не одне десятиліття гостро стоїть перед аграріями України. Маючи величезний потенціал Україна перетворилася на аутсайдера серед країн виробників сільськогосподарської продукції. Новітні розробки з цього питання намагаються подолати результати проблеми, а не причини, які її створили. Ніхто не намагається вирішити проблеми окремо взятого виробника. Рішення намагаються знайти для всієї галузі. Подолати кризовий стан у сільському господарстві можливо тільки за умови вирішення проблеми кожного виробника окремого, успішна робота галузі.

Якщо галузь можна абстрактно уявити у вигляді молекул, з яких складається економіка, то окремо взятий товаровиробник є атомом, саме тією неподільною одиницею, яка і створює молекулу (рис. 1).

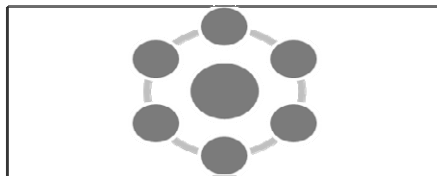

Рис. 1. Атомістична концепція побудови лузі

Виробляючи продукт, фермер виконує ресурсоформуючу роль у системі сільського господарства. Він як самостійна економічна одиниця знаходиться у постійному русі. Намагаючись вирішити одну проблеми з'являється інша. Можна з впевненістю сказати труднощі виникають уже на стадії обробки землі. Якщо землю як головним ресурсом фермери забезпечені, то з засобами обробітку склалася протилежна ситуація.

Більш ніж 70% фермерів в Україні не забезпечені технічними засобами виробництва. Зношеність основних фондів у вигляді машинотракторних парків у середньому складає близько 75-78%. Звісно, ні про яке підвищення якості не може бути і мови. На жаль, для того, щоб можливо було оновити технічне оснащення виробник повинен працювати за рівнем рентабельності не менше 40%.

Відносно форми використання сільськогосподарської техніки в Україні необхідно зауважити, що криза агропромислового комплексу є наслідком значного послаблення його матеріально-технічної бази. Високі ціни на техніку та неплатоспроможність сільських товаровиробників майже паралізували як роботу сільського господарства, так і машинобудівних підприємств. Цьому сприяла політика порушення паритету цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, що призвело до старіння основних фондів. Така ситуація стала перепорою до впровадження нових технологій, особливо у новостворених невеликих господарствах.

Не відповідають сучасним вимогам виробництва і технічний рівень машин, що вже мають господарства на своєму балансі. Через такі невідповідності на плечі виробника лягають зайві витрати, створюючи собою додатковий тиск. При цьому вони пов'язані не лише з експлуатацією техніки. Наприклад, «в Україні висівають по 180-230 кг насіння зернових колосових культур на 1 га, тоді як у США, Канаді, Франції та Великобританії цей показник дорівнює 70-90 кг/га. Високі норми висіву – це наша плата за технічну недосконаленість сільськогосподарських машин. Тільки з цієї причини щороку сільськогосподарські підприємства України додатково витрачають майже 1,5 млн т насіннєвого матеріалу» [6]. Вражають дані щодо втрат при недотриманні агротехнічних строків. Для наближених оцінок можна прийняти дані Павлова Б.В., який стверджує, що запізнення на один день з посівними роботами знижує планову врожайність на 1,5%, збирання врожаю – на 2, оранки зябу – на – 2,5, оранки пари – на 3% [1].

Склавшийся кризовий стан, матеріальна незабезпеченість аграріїв, низька інвестиційна привабливість галузі свідчать про те, що виходом з ситуації, що склалася, є забезпечення комплексної механізації процесів у сільському господарстві шляхом кооперації товаровиробників у використанні техніки. На наш погляд, створення машино-тракторних станцій може стати доцільним рішенням.

В сучасних умовах, коли «технічний голод» набув найбільш загрозливих та гострих форм на увагу заслуговують усі позитивні форми ефективного використання.

На наш погляд, в даний момент для звичайного фермера доцільно мати основну сільськогосподарську техніку, а кошову (енергонасичені трактори та комбайни) – арендувати у МТС. По-перше, характерною особливістю машин та обладнання сільськогосподарського виробництва, на відміну від технічних засобів, що застосовуються в інших галузях народного господарства, є короткочасне та інтенсивне її використання у виробничих операціях технологічних процесів виробництва. Ці технологічні операції швидкоплинні. Їх тривалість становить від кількох днів до кількох тижнів. Інший тривалий час техніка простоє, виникає проблема належного її зберігання, технічного обслуговування, ремонту та підготовки до наступного сезону. Все це – лише зайві турботи для механізаторів та виробників. Як результат – всі витрати на утримання є досить важким зайвим тягарем для фермера.

Таблиця 1

Аналіз капіталовкладень при традиційній технології на 1000 га землі

Набір техніки	Кількість, штук	Ціна, грн/шт.	Сума, грн
Трактор Т-150	3	280000	480000
Трактор МТЗ-80	3	118000	354000
Плуг ПЛН-5-35	3	8200	24600
Культиватор КПС-4	4	13500	54000
Сівалка СЗ-3,6	2	42400	84800
Сівалка СУПН-8	2	57200	114400
Луцильник ЛДГ-10	1	43200	43200
Зчіпка СГ-21	2	57200	114400
Котки ЗККШ	2	30200	60400
КРН-5,6	2	18500	37000
Камаз	1	240000	240000
Опрыскувач	1	212000	212000
РЖТ-10	1	25000	25000
Всього капіталовкладень			2'203'800
Розрахунок амортизації			
	Термін використання	Сума, грн	Амортизація
С-г інвентар	3 роки	769800	256600
Трактори та автомобілі	5 роки	1434000	286800
			543400

* ЗЕРНО грудень 2008 р. [6].

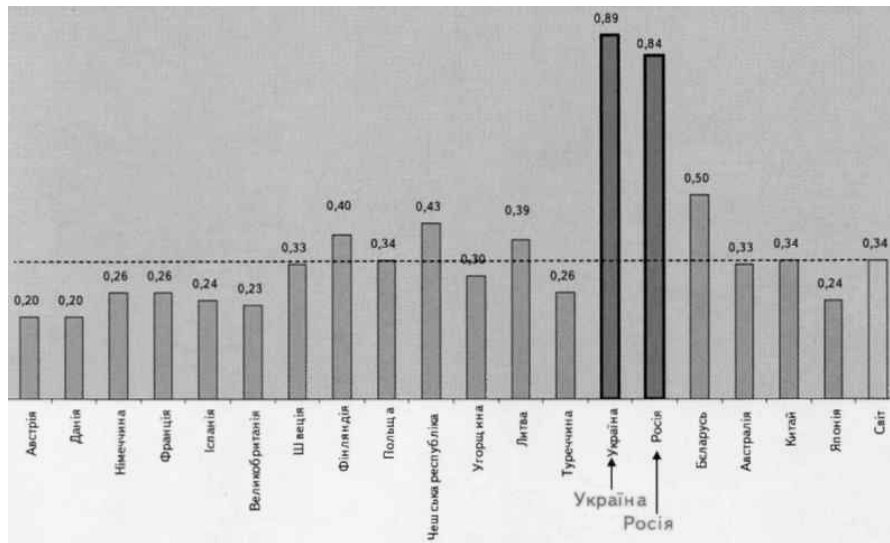
У таблиці підраховано кількість та вартість техніки, яка необхідна для обробки та отримання продукції при традиційній технології. Сума є досить значною, а якщо до цього додати постійний ріст цін на паливно-мастильні матеріали, то картина вимальовується досить невтішна. Крім того енергоємність ВВП у різних країнах світу показує нам невтішну лідируючу позицію України.

Аналізуючи дані діаграми, саме Україна має найбільші витрати на виробництво кілограму продукції, що у два і більше рази перевищують середньоєвропейські показники.

Тому МТС – є певною спробою знизити витратний тиск на виробника, що допоможе подолати трансформаційний період у економіці з найменшими витратами. МТС – це центри інтенсивного використання техніки на певному етапі розвитку сільського господарства. Засади створення таких центрів можуть бути різними: кооперація між виробникам або ж це будуть окремі економічні одиниці, створені не без допомоги держав. Головне, що такі утворення забезпечить зниження витрат для виробника. Загони МТС – це мобільні центри, де можна сконцентрувати технічні засоби і забезпечити відповідний сервіс.

Досвід світової практики їх функціонування доцільно застосовувати і в Україні. МТС, що функціонували в середині минулого сторіччя в колишньому СРСР, свою історичну місію як центри

інтенсивного використання техніки на певному етапі розвитку сільського господарства виконали, а в зарубіжних країнах кооперовані форми експлуатації техніки використовуються постійно. Наприклад, в Німеччині створено понад 10 тисяч приватних міні-МТС, які обробляють 500-1000 га, а іноді і понад 1000 га посівів по контрактах з фермерами або кооперативами.

* ЗЕРНО листопад 2008 р. [6].

Рис. 2. Енергосмість ВВП країн світу, кг у.п.

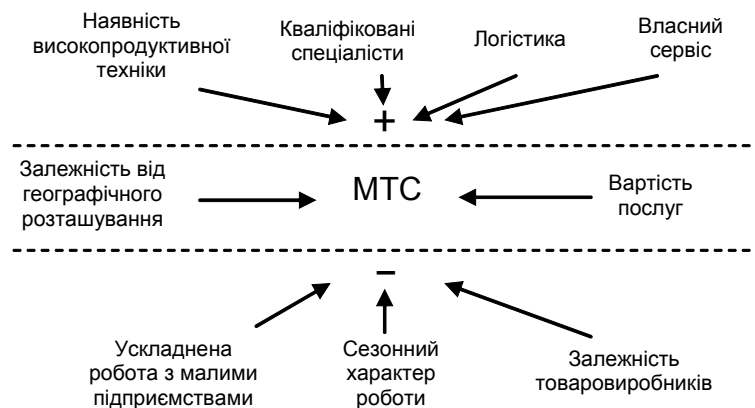

Рис. 3. Плюси та мінуси роботи з МТС

Висновки. Сільське господарство – це галузь, яка потребує змін та захисту держави. Створення машино-тракторних станцій допоможе:

- 1) по-перше, знизити витрати на технічне оснащення;
- 2) по-друге, надати можливість користуватися новітніми технічними засобами, що знизять витрати у виробничому циклі;
- 3) по-третє, знизити витрати, що сприятиме поступовому технологічному переоснащенню та переходу на європейські моделі ведення господарства;
- 4) по-четверте, розвинути інфраструктуру регіону, створити нові робочі місця, а отже потреби у високоякісних спеціалістах аграрної галузі.

Попит на такі послуги дасть можливість створити вигідні соціальні і економічні умови для праці та зможе повернути молодих спеціалістів до села. Кооперативні засади використання техніки є одним із заходів, що дозволяє знизити витрати для фермерів та стати на шлях конкурентного розвитку.

Література

1. Научные основы устойчивого ведения зернового хозяйства / Под ред. В.Ф. Сайко. – К.: Урожай, 1989. – 312 с.
2. Гончаров В.М. Оцінка конкурентоспроможності аграрного підприємства // Фінанси України. – 2005. – № 8. – С. 66-73.
3. Интервью с Министром сельского хозяйства Франции господином Мишелем Барнье для специального номера «Французское сельское хозяйство» // Зерно. – 2008. – № 1. – С. 13.
4. Павлова Э.И. Роль профессиональных сельскохозяйственных формирований в регулировании

аграрных отношений во Франции // Государство и право.– 2000. – № 1.

5. Саблук П. Т. Розвиток сільських територій в контексті забезпечення економічної стабільності держави // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 4-12.

6. ЗЕРНО: Электронный журнал [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.zerno-ua.com>.

Надійшла 12.05.2009

УДК 339.97:339.922

О. П. ГРЕБЕЛЬНИК
Міністерство освіти і науки України

ПРИНЦИПИ, ФУНКЦІЇ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УМОВАХ РОЗШИРЕНОГО ЄС

Автор у своєму дослідженні проаналізував принципи та чинники формування транскордонного співробітництва в умовах розширення Європейського Союзу. Визначено місце і роль функцій транскордонного співробітництва та європейської інтеграції зокрема. Обґрунтовано економічні засади транскордонного співробітництва, що вимагають різносторонніх підходів до їх дослідження.

An author in the research analysed principles, and factors of forming of transborder collaboration in the conditions of expansion of European Union. Place and role of transborder collaboration functions and European integration in particular are determined. Grounded which require economic principles of transborder collaboration of, scalene going near their research.

Вступ. Згідно із науковими принципами розвитку та розміщення факторів виробництва, транскордонне співробітництво Європейського Союзу здійснюється як об'єктивність, системність, автономність тощо [9]. Практична реалізація закономірностей господарської діяльності вимагає належного опрацювання відповідних принципів організації та здійснення транскордонного співробітництва (ТКС). Закономірності є об'єктивними за змістом і суб'єктивними за формою, та адекватно відображаються принципами. Вони можуть втілювати у собі сутність кількох закономірностей, але в умовах здійснення докорінних змін суспільно-політичної моделі більшість з них має соціальну орієнтацію.

Сучасними тенденціями ТКС країн Центральної та Східної Європи займаються українські та зарубіжні науковці, зокрема Будкін В.С., Микула Н.А., Писаренко С. М., Мокій А. І., Макогон Ю. І., Журба І. Є.

Метою даного дослідження є поглиблення теоретичних засад функціонування принципів, чинників, функцій у формуванні транскордонного співробітництва. Для досягнення мети поставленої такі головні завдання: визначити основні принципи функціонування транскордонного співробітництва, сформулювати на основі досліджень дві групи принципів (загальні та специфічні), обґрунтувати економічні засади транскордонного співробітництва, що вимагають різносторонніх підходів до його дослідження, проаналізувати функції транскордонного співробітництва, вміти використовувати та оперувати різними групами чинників ТКС у відповідності до мети та завдання дослідження.

Основна частина. Транскордонне співробітництво повинно здійснюватись на основі таких принципів як:

- 1) повага до державного суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів держав;
- 2) врахування під час укладення угод про транскордонне співробітництво повноважень суб'єктів та прав учасників транскордонного співробітництва;
- 3) узгоджене усунення політичних, економічних, правових, адміністративних та інших перешкод для взаємної співпраці.

Напрацювання та результати діяльності транскордонного співробітництва дозволили сформулювати такі принципи, які також можна подати у двох групах: загальні та специфічні.

Загальні принципи ґрунтуються на тому, що розвиток транскордонного співробітництва повинен здійснюватися з огляду на збереження специфіки самобутності та індивідуальності кожної зі сторін, тобто зберігати багатогранність регіонів при протидії кожній окремій спробі уніфікації. Він також повинен враховувати всі відомі на теперішній час громадські, господарські, зовнішньополітичні точки зору; здійснюватися на основі взаємодопомоги та партнерства; посиленій регіональній поінформованості; сприяти зміцненню регіональної та громадської ідентифікації (самоусвідомлення) населення.

Специфічні принципи ґрунтуються на засадах партнерства, рівноправності, рівнозначності сторін [5].

Принцип партнерства включає два елементи: партнерство по вертикалі, тобто з відповідною участю міжнародного, центрального, регіонального та локального рівнів з кожної сторони кордону доповнюючи існуючі структури, але без елементів конкуренції, а також партнерство по горизонталі, тобто між партнерами регіону, по обидві сторони кордону. Цей вид партнерства базується на паритеті сторін, незалежно від величини території, у просторовому, економічному чи демографічному вимірі; для розвитку цього виду партнерства необхідно подолати ряд перешкод, які виникають з відмінностей у сфері